

Walter Hallstein: egy diplomata a gyors európai integráció szolgálatában

Walter Hallstein 1901 - 1982

Walter Hallstein az Európai Bizottság első elnöke (1958–1969), elkötelezett európaer, az európai integráció egyik vezéralakja.

Az Európai Bizottság elnökeként a közös piac mihamarabbi létrejöttének híve volt. Dinamizmusának és meggyőző erejének köszönhetően irányítása alatt az integráció ügye jelentős lendületet kapott, megbízatása idején a folyamat öles léptekkel haladt előre.

A nemzetközi közvélemény fig. elmét a német külügyminisztérium egykori államtitkáráként eredetileg az ötvenes években kidolgozott ún. Hallstein-doktrínával hívta fel magára. A doktrína, amelynek középpontjában a fiatal néme demokrácia Nyugat-Európa szövetségi rendszerébe való beilleszkedése állt, hosszú éveken át jelentős hatást gyakorolt a német külpolitikára.

A kezdetek és a háborús emlékek

Walter Hallstein 1901. november 17-én egy protestáns építési ellenőr fiaként született a Németország délnyugati részén fekvő Mainz városában. A helyi gimnázium elvégzése után jogot és politológiát hallgatott Bonn, Berlin és München egyetemén. Miután 1925-ben diplomát szerzett, a berlini egyetemen helyezkedett el tanársegédként. Két évvel később az észak-németországi Rostock egyetemén vizsgáztató, majd 1929-től előadó. A következő évben a magán- és vállalati jogi tanszék vezetője, mely tiszttel tíz éven át megtartva területének elismert szakértőjévé, nemzetközi hírnév egyetemi tanárrá vált. Nem sokkal később már a frankfurti egyetem professzora, amikor a nácizmus iránti gyűlölete ellenére 1942-ben megkapta katonai behívóját. A szövetségesek 1944-es partraszállása után Hallstein amerikai hadifogságba esett, ahol egyfajta tábori egyetemet szervezett: fogolytársait jogra – többek között saját jogaira – tanította.

A háború után a frankfurti egyetem dékánhelyettesévé nevezték ki, majd 1948-ban a Georgetown egyetem vendégelőadója lett. Az egyik legelső meghívott német tudósként az Egyesült Államokban szerzett tapasztalatai tovább erősítették abbéli

meggyőződésében, hogy Németországnak mindenképp csatlakoznia kell a demokráciák közötti kapcsolatok háború utáni megerősítését célzó nemzetközi kezdeményezésekhez. Hallstein számára az ENSZ-hez és a NATO-hoz hasonló nemzetközi szövetségekben vállalt tagság kulcsfontosságú volt Németország nemzetközi szintérré való visszatéréséhez.

Az Európai Szén- és Acélközösség

Valószínűleg kiváló diplomáciai érzéke, szakterületének beható ismerete és az európai egységbe vetett hite állt annak háttérben, hogy 1950-ben Konrad Adenauer akkori német kancellár Hallsteint bízta meg az Európai Szén- és Acélközösséget előkészítő Schuman-terv tárgyalássorozatának a német delegáció vezetésével. Hallstein ez idő alatt szorosan együttműködött francia kollégájával, Jean Monnet-val. Mindketten hamar rájöttek, hogy alapvető nézeteik ugyanazok: az európai integráció elengedhetetlen Európa felvirágoztatásához.

1951-ben Adenauer Hallsteint a külügyminisztérium államtitkárává nevezi ki, majd a Szén- és Acélközösség felállítása mellett a nyugat-európai országok költségvetési és katonai egységét megtestesítő Európai Védelmi Szövetség létrehozására tett kísérletben is szerepet kap. Hallstein emellett részt vett a zsidók kárpótlása kapcsán Izraellel folytatott tárgyalásokban és Németország külpolitikai stratégiájának is meghatározó alakja volt. Az 1955-ben keletkezett és később Hallstein-doktrínaként elhíresült szigorú politikai irányvonal szerint Bonn a diplomáciai kapcsolatok megszakítását helyezte kilátásba minden olyan országgal szemben, amely elismeri Kelet-Németországot (NDK).

Az Európai Gazdasági Közösség

Hallstein számára az Európai Védelmi Közösség 1954-ben kudarcba fulladt létrehozása Németország és Nyugat-Európa számára valós és komoly biztonsági fenyegetettséget jelentett, hiszen egy megosztott Európában a Szovjetunió könnyebben növelheti befolyását. Mindez arra készítette, hogy energiáit a politikai integráció helyett a gazdasági egységesítés folyamatára összpontosítsa. Ezért az Európai Gazdasági Közösség megteremtésével megvalósuló egységes Európa elszánt szószólója lett. Az áruk, a szolgáltatások és a munkaerő szabad áramlását lehetővé tevő gazdasági integráció felé tett első lépést az 1955-ös Messinai konferencia jelentette. Hallstein ugyan eleinte a mindent átfogó integráció mihamarabbi létrehozását szorgalmazta, a kor politikai realitásainak tükrében belátta, hogy ehelyett a tagállami piacok fokozatos egybeolvasztása lehet a leghasznosabb mindenki számára. 1958-ban életbe lépett a Római szerződés és Hallsteint választják meg az Európai Gazdasági Közösség Bizottságának első elnökévé.

Az Európai Bizottság elnökeként

Jóllehet Hallstein ekkorra már belátta, hogy az integrációhoz több idő kell, mint azt szeretne volna, a Bizottság elnökeként mégis ő volt az integráció mozgatórugója. Hivatali ideje – az úgynevezett Hallstein-időszak – alatt kezdte el például az európai jogharmonizációt, amely később a nemzeti törvényalkotásra

is óriási hatással volt. Egy erős Bizottsággal, illetve – elkerülendő, hogy az Uniónak a tagállami kormányok mellett csak a „másodhegedűs” szerepe jusson – Parlamenttel működő szövetségi Európa szószólójaként nyilvánvaló, hogy az Európai Közösség kapcsán egyetlen cél vezérelte: az 1950. május 9-i Schuman-nyilatkozatban felvázolt egyesült Európa megszületése. Charles de Gaulle francia elnök azonban másként gondolkozott: míg a Hallstein által szorgalmazott szövetségben a tagállamok szuverenitásokat bizonyos mértékben feladni kényszerülének, de Gaulle a konföderációs út mellett foglalt állást, miszerint egy „Államok Európájában” több hatalom maradhatna a tagállamok kezében. A francia kormány és a többi tagállam között számos kérdésben kialakuló, ebben az alapvető véleménykülönbségben gyökerező ellentétek eredményeként került sor az 1965-ös „üres székek válságára”, amikor Franciaország egy időre minden európai intézményből visszahívta képviselőit, még mielőtt kompromisszumra kerülhetett volna sor.

Hallstein dinamizmusa, diplomatikus tárgyalókészsége és meggyőző érvelési technikája nélkül a hivatali ideje alatt végbemenő gyors integráció elképzelhetetlen lett volna.

1965: Az Európai Bizottság elnökeként Hallstein Hollandiában beszédet mond.